

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 5827/21
9.10.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Јелене Стојилковић, председника већа, Татјане Лемајић и Станиславе Митровић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., кога заступа Ђорђе Трифуновић, адвокат из Београда, улица Сарајевска бр. 31/18, против тужене Републике Србије – Министарство одбране, Београд, улица Тимочка бр. 15, ради накнаде материјалне штете, изгубљене зараде и ренте, одлучујући о жалби тужене изјављеној против пресуде Првог основног суда у Београду П 72923/10 од 10.11.2015. године, након закључене главне расправе пред другостепеним судом дана 09.10.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Првог основног суда у Београду П 72923/10 од 10.11.2015. године у ставу првом изреке тако што се обавезује тужена Република Србија – Министарство одбране да тужиоцу АА из..., на име накнаде материјалне штете због изгубљене зараде за период од 18.09.1994. године до 01.03.2015. године исплати износ од 2.840.292,50 динара у року од 15 дана од дана пријема писменог преписа пресуде, док се у преосталом делу до траженог износа од 4.989.350,34 динара тј. за износ од 2.149.057,84 динара тужбени захтев тужиоца **ОДБИЈА**, као неоснован.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Првог основног суда у Београду П 72923/10 од 10.11.2015. године у ставу другом изреке тако што се **ОБАВЕЗУЈЕ** тужена Република Србија – Министарство одбране да туженом АА из ... на име месечне ренте због битног и трајног умањења радне способности, плаћа месечно износ од 12.850,35 динара, сваког 01. до 20. у месецу за претходни месец, почев од 01.03.2015. године па убудуће, док за то постоје законски услови, са законском затезном каматом почев од 20. у месецу за претходни месец у року од 15 дана од дана пријема писменог преписа пресуде док се у преосталом делу до траженог износа од 21.374,50 динара тј. за износ од 8.524,27 динара са законском затезном каматом почев од 01.3.2015. године тужбени захтев тужиоца одбија као неоснован.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ решење о трошковима парничног поступка садржано у ставу трећем изреке пресуде Првог основног суда у Београду П 72923/10 од 10.11.2015. тако што се **ОБАВЕЗУЈЕ** тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у

износу од 690.646,00 динара у року од 15 дана од дана пријема писменог преписа пресуде.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена да тужиоцу на име трошкова другостепеног поступка исплати износ од 191.750,00 динара у року од 15 дана од дана пријема писменог отправака пресуде.

Образложење

Побијаном пресудом, ставом првим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу на име накнаде материјалне штете због изгубљене зараде за период од 18.09.1994. године до 01.03.2015. године исплати износ од 4.989.350,34 динара. Ставом другим изреке обавезана је тужена да тужиоцу на име месечне ренте због битног и трајног умањења радне способности плаћа месечно износ од 21.374,50 динара, сваког 01. до 20. у месецу за претходни месец, почев од 01.03.2015. године па убудуће, док за то постоје законски услови, са законском затезном каматом почев од 20. у месецу за претходни месец. Ставом трећим изреке обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 1.058.146,00 динара.

Против наведене пресуде, тужена је благовремено изјавила жалбу, побијајући је у целости, из свих законских разлога.

Тужилац је благовремено дао одговор на жалбу.

Апелациони суд је испитао правилност и законитост ожалбене пресуде, у границама овлашћења прописаних одредбом члана 386 ЗПП-а (“Службени гласник РС”бр. 72/11, 49/13-одлука Уставног суда, 74/13-одлука Уставног суда и 55/14, 87/18 и 18/20), и оценио да је нужно у смислу одредбе члана 383 став 4 ЗПП-а, заказати главну расправу пред другостепеним судом јер је првостепена пресуда већ једанпут била укинута, а чињенично стање није у потпуности утврђено.

На одржаној расправи у доказном поступку Апелациони суд у Београду је поново извео доказе који су изведени пред првостепеним судом, извео доказ допунским вештачењем од стране судског вештака економско финансијске струке и након њихове оцене у складу са одредбом члана 8 ЗПП утврдио следеће чињенично стање.

Тужилац, који је рођен ...1966. године, дана 26.01.1980. године повређен је од експлозије тромблонске кумулативне mine на стрелишту Подљивље – ВП, која је након вежбе гађања остала на стрелишту. Родитељима тужиоца је у вансудском поступку 1982. године од стране тужене исплаћена накнада нематеријалне штете, док им накнада материјалне штете на име умањења радне способности тужиоца није исплаћена са образложењем да је тужилац малолетан и неспособан за привређивање. Код тужиоца су наведеном приликом настале следеће повреде: експлозивне ране на више места у пределу лица, у пределу врата, десне половине грудног коша, десне надлактице и у пределу обе потколенице, отворен прелом десне надлактне кости, излив крви у стакластом телу и коњуктиви левог ока. У периоду од 26.01.1980. године до 05.02.1980. године, тужилац је лечен у МЦ Требиње – Одељење хирургије, када је извршена примарна хирушка обрада рана, стављена је гипс лонгета у пределу десне

руке а 01.02.1980. године секундарни шав на појединим ранама. У периоду од 14.02. до 07.03.1980. године, тужилац је лечен на клиници за пластичну хирургију ВМА где је урађена ауто трансплатација коже, а у периоду од 12.05.1980. године до 22.05.1980. године лечен је на клиници за очне болести ВМА којом приликом му је извађена десна очна јабучица у целини и урађен магнетни имплантат. Дана 23.09.1997. године неуропсихијатар Опште болнице Требиње, Одељење за нервне и душевне болести дао је налаз са дијагнозом: посттрауматски целобрални синдром. Стање после експлозивне повреде главе и нагњечење мозга, касна посттрауматска епилепсија, релативно добро контролисана. Налаз је дат за инвалидску комисију. Тужиоцу је решењем од 15.03.1989. године признат статус цивилне жртве рата са телесним оштећењем од 70%-пета група инвалидности и по том основу остварује право на цивилну инвалиднину у месечном износу од 30% од просечне месечне плате у Републици Српској.

Након повреде тужилац је наставио школовање и завршио је три разреда средње Економске школе. Прву годину Економске школе похађао је школске 1981/1982 године, другу годину школске 1982/1983 а трећу годину школске 1983/1984 годину. Четврти разред није завршио са успехом нити га је поновио. Тужилац је од 1992. године пријављен као незапослено лице и то као нискоквалификовани радник, али никада није радио. Тужилац се обратио туженом за обештећење ван спора захтевом од 24.12.1994. године.

Према налазу и мишљењу Института за медицину рада, као последица повређивања код тужиоца је дошло до умањења радне способности у висини од 50%, а цењена је радна способност НК радника (са завршеном основном школом). Телесно оштећење од 70% је довело до умањења радне способности од 50%. Код тужиоца је видна способност умањена за 30% трајно, тужилац је монокулис и може да ради само послове на којима није потребан бинокуларни вид. Са ортопедске стране постоје ограничени покрети у зглобу трећег прста десне шаке што отежава стисак шаке, покрети латерофлексије вратне кичме према десно су лимитирани у завршним аплитудама, постоје ожиљци од повреда и оперативног реза у пределу десне надлактице и подлактице, као и дорзума десне шаке, ожиљак од повреде у пределу врата, те све укупно постоји смањена толеранција на сва тешка физичка оптерећења и напрезања која би укључивала десни горњи екстремитет и умањење прецизне функције десне шаке у лакој степену. Са психолошког аспекта постоји средње тешка нарушена способност сложене визуелне организације и синтезе а остале испитиване функције не показују испаде од клиничког значаја. Са неуролошког аспекта последњи ЕЕГ преглед и налаз неуропсихијатра од 10.12.2013. године указују на дискретну слабост и лабилност десног темпороцентралног региона – секвела, раније трауме мозга и представља стабилизацију електрокортикалне активности. Мишљења неуролог је да се код пацијента ради о посттрауматској епилепсији, по опису криза свести и клиничком праћењу из медицинске документације. Постојање посттрауматске епилепсије се не утврђује само на основу ЕЕГ прегледа већ на основу клиничке слике-стања, а ЕЕГ је само допунска неурофизиолошка метода. Ова болест не показује прогресивни ток. Контрола напада је задовољавајућа и тренутно код тужиоца доминира осећај страха, анксиозности, несигурности због претрпљене трауме и бојазни да опет не доживи кризу свести. Оштећење радне способности је попримило коначни облик након завршетка лечења повреде десне надлактице, ауто трансплатације дефекта коже, енуклеације десног ока и уграђивања вештачке протезе ока тј. годину дана од

повређивања.

Према налазу и мишљењу судског вештака економско – финансијске струке за период од 18.09.1994. године (када је тужилац постао пунолетан) до 30.09.1997. године (дан подношења тужбе), рента номинално износи 9.091,09 динара, ревалоризована на дан 30.09.1997. године износи 15.161,31 динар а на дан вештачења 01.03.2015. године износи 451.506,13 динара. Од дана подношења тужбе до дана вештачења обрачуната рента износи номинално 2.238.151,00 динара а са обрачунаном законском затезном каматом на тај дан износи 4.537.844,21 динар.

Од 18.09.1994. године до дана вештачења обрачуната рента номинално износи 2.247.242,09 динара са обрачунаном законском затезном каматом износи 4.989.350,34 динара. Од 01.03.2015. године рента износи 21.374,50 динара.

Из допунског налаза и мишљења судског вештака економско – финансијске струке од 21.09.2023. године који је обрачун вршио применом истих критеријума као у налазу и мишљењу од 29.09.2015. године, али за НК радника, произилази да потраживање тужиоца на име изгубљене зараде износи 2.840.292,50 динара, док је износ месечне ренте почев од 01.03.2015. године 12.850,35 динара. Рента је обрачуната с обзиром на степен умањења радне способности од 50%, при чему је судски вештак имао у виду податке о просечној нето заради у Републици Србији за НК радника.

Законом о облигационим односима и то одредбом члана 376 став 1 и 2 који се има применити на конкретни случај, прописано је да потраживање накнаде проузроковане штете застарела за три године од када је оштећеник дознао за штету и за лице које је штету учинило. У сваком случају ово потраживање застарела за пет година од када је штета настала.

По оцени овог суда, поводом истакнутог приговора застарелости од стране тужене, закључак је да је тај приговор неоснован. Основ спора у конкретном случају је накнада материјалне штете на име губитка зараде односно ренте као последице задобијених повреда, па се почетак тока застарелости везује за тренутак сазнања за штету и њен обим а то је када су повреде консолидоване и са свим последицама добиле коначан облик. Из налаза неуропсихијатра Опште болнице у Требињу од 23.09.1997. године, датом за инвалидску комисију произилази да је наведена дијагноза: посттрауматски церебрални синдром, стање после експлозивне повреде главе и нагњечења мозга, касна посттрауматска епилепсија, релативно добро контролисана. Датим налазом и дијагнозом наведена болест је доведена у везу са повредама насталим у експлозији, а уз то је и квалификована као добро контролисана болест, што имплицира да је од раније присутна и да се контролисано прати. У прилог томе говори и лекарско уверење Дома здравља у Требињу из фебруара 2011. године, у ком је наведено да је тужилац у периоду од 1990. године имао кризе свести због којих је ургентно третиран, са датом дијагнозом *epilepsija tarda* и да болест има хронични карактер. Утврђене чињенице упућују да се код тужиоца развила неуролошка болест посттрауматске епилепсије. То представља упориште за закључак да као накнадно настала болест, она у суштини представља погоршање здравственог стања до кога је код тужиоца несумњиво дошло. Повезаност између повреде од 1980. године и посттрауматске епилепсије није искључена. То није учињено ни медицинском

документацијом, ни вештачењем, ни било којим другим доказним средством. Неуролошко обољење је са тих разлога узето у обзир. На релевантан начин, у спроведеном поступку је утврђено да сумарно умањење радне способности код тужиоца трајно износи 50%. Према тој чињеници се није могла елиминисати неуролошка болест епилепсије која се развила посттрауматски, попримила хроничан облик и као таква је интегрисана у сумарно утврђеном степену умањења радне способности.

При томе је цењена чињеница да тужилац као оштећени који у време телесне повреде још увек није почео да привређује, право на накнаду штете за губитак, умањење дохода у будућности услед губитка или смањења радне способности, проузроковане телесном повредом, је могао по правилу остварити тек у време када би према посебним и другим околностима случаја, почео стицати доходак. Ток застаре не почиње тећи пре него што је наступило то време. Ово правно становиште утврђено је на Саветовању судија Грађанског одељења ВСЈ и судија представника Грађанских одељења републичких и покрајинских врховних судова, у фебруару 1970. године, има континуирану примену и после ступања на снагу Закона о облигационим односима, ("Службени лист СФРЈ" бр. 29/1978 – закон ступио на снагу 01.10.1978. године). Овај закон у члану 186 прописао је да обавеза накнаде штете сматра се доспелом од тренутка настанка штете. Оштећени тада стиче право да захтева накнаду. У конкретном случају, рок застарелости за потраживање накнаде материјалне штете у виду изгубљене зараде и ренте није ни почео тећи пре тужиочевог стицања пунолетства (пунолетан постао 08.08.1984. године) и престанка школовања (у 1985. години).

Како у конкретном случају из приложене медицинске документације произилази на јасан и недвосмислен начин повезаност између повреде из 1980.године и посттрауматске епилепсије од које је тужилац оболео и код кога се развила неуролошка болест која у суштини представља погоршање здравственог стања а што произилази како из извештаја Одељења за нервне и душевне болести ОБ Требиње које је установило дијагнозу 23.9.1997.године када је тужилац и сазнао за исту а што поткрепљује и извештај Дома здравља у Требињу из фебруара 2011. године, то произилази да потраживање овде тужиоца није застарело будући да је тужба поднета 25.9. 1997.године.

Изгубљена зарада коју предвиђа став 2 члана 195 Закона о облигационим односима као вид материјалне штете постоји јер је у експлозији повређено лице које је због задобијених последица у даљем животу постало делимично неспособно за рад и трпи штету због губитка зараде коју би остварио да до телесних повреда и нарушавања здравља није дошло. У поступку је утврђено да трајна неспособност за рад код тужиоца износи 50%. У обзир су узета његова трајна ограничења. Тужбеним захтевом обухваћени период тражења изгубљене зараде је од 18.09.1994. године до 01.03.2015. године, а рента почев од 01.03.2015. године па убудуће док за то буду постојали законски услови.

Како тужилац који је уписао Средњу економску школу где је период школовања четири године је завршио три године, четврту годину није завршио то је обрачун изгубљене зараде и будуће ренте вршен на основу података о заради НК радника.

Из допунског налаза и мишљења судског вештака економско – финансијске струке који је дат у свему у складу са правилима струке утврђено да за утужени период изгубљена зарада за НК радника износи 2.840.292,50 динара а да је изгубљена рента 12.850,35 динара, то је овај суд делимично усвојио тужбени захтев имајући у виду налаз и мишљење судског вештака док је преко досуђеног а до траженог као у ставу првом и другом изреке тужбени захтев тужиоца одбијен као неоснован. Код износа изгубљене зараде обрачуната је и законска затезна камата као споредно потраживање од доспелости сваког појединачног потраживања која је приписана главном дугу тако да на укупно признати износ тужиоцу није досуђена законска затезна камата насупрот жалбеним наводима тужене.

Одредбом члана 155 Закона о облигационим односима предвиђено је да штета представља умањење нечије имовине (обична штета) и спречавање њеног увећања (измакла корист), као и наношење другом физичког или психичког бола. Одредбом члана 185 став 3 истог закона прописано је да када успостављање ранијег стања није могуће, или кад суд сматра да није нужно да то учини одговорно лице, суд ће одредити да оно исплати оштећенику одговарајућу своту новца на име накнаде штете, док је у члану 188 став 1 предвиђено да у случају смрти, телесне повреде или оштећења здравља, накнада се одређује, у облику новчане ренте, доживотно или за одређено време.

Код утврђивања висине изгубљене зараде због смањене радне способности насупрот жалбеним наводима тужене тужиоцу није урачуната накнада-инвалиднина коју остварује као цивилна жртва рата са 70% оштећења организма будући да се ова накнада узима у обзир само код одмеравања накнаде за претрпљене душевне болове због умањене животне активности, без обзира да ли је призната у једнократном износу или у обиму месечне накнаде (новчана рента).

Тужиоцу на укупан износ изгубљене зараде није досуђена законска затезна камата почев од 01.03.2015. године па до коначне исплате како је то његов пуномоћник на рочишту за главну расправу од 09.10.2013. године пред другостепеним судом определио будући да то у тој фази поступка није могао учинити. На износе месечне ренте тужиоцу припада законска затезна камата сходно члану 277 Закона о облигационим односима на сваки појединачни месечни износ неисплаћене ренте почев од дана доспелости, имајући у виду да је основ потраживања накнада штете која се у смислу одредабе члана 186 Закона о облигационим односима у конкретном случају сматра доспелом од тренутка када је тужена била у обавези да исплати сваки појединачни месечни износ ренте, па је неоснован жалбени навод тужене којим указује да тужиоцу припада камата најраније од дана подношења тужбе, а на основу члана 279 став 3 ЗОО.

Преиначено је и решење о трошковима парничног поступка садржано у ставу трећем изреке побијане пресуде па су применом члана 153 и 154 ЗПП тужиоцу који је у овом спору делимично успео а био заступан од стране пуномоћника из реда адвоката признати трошкови на име састава 6 образложених поднесака у износу од по 16.500,00 динара, за приступ пуномоћника на 13 одржаних рочишта у износу од по 18.000,00 динара, за приступ на 17 неодржаних рочишта у износу од по 9.750,00 динара, за трошкове вештачења износ од 113.846,00 динара као и трошкови таксе на тужбу у

износу од 4.300,00 динара и на одлуку у износу од 73.750,00 динара а што све чини износ од 690.646,00 динара а одмерено је обзиром да вредност предмета спора са којим је тужилац успео по АТ и ТТ у време доношења одлуке.

Из наведених разлога побијана пресуда је преиначена у ставовима првом, другом и трећем изреке и одлучено је применом члана 387 тачка 5 и члана 401 тачка 3 ЗПП.

Тужиоцу су признати и трошкови другостепеног поступка и то за састав ревизије износ од 89.000,00 динара, за приступ пуномоћника на 3 одржана рочишта пред другостепеним судом у износу од по 29.250,00 динара и трошкови вештачења у износу од 15.000,00 динара а што чини укупан износ од 191.750,00 динара а све одмерено с обзиром на важећу АТ у време доношења другостепене одлуке, па је донета одлука као у ставу четвртом изреке сходно одредби члана 165 ЗПП.

**Председник већа-судија
Јелена Стојилковић с.р**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић